

Didaktika školní tělesné výchovy

ANTONÍN RYCHTECKÝ, LUDMILA FIALOVÁ

Praha 2002

Katedra pedagogiky, psychologie a didaktiky tělesné výchovy
Fakulty tělesné výchovy a sportu University Karlovy
Oddělení didaktiky tělesné výchovy

Vedoucí katedry: Prof. PhDr. Václav Hošek, DrSc.

© Antonín Rychtecký, Ludmila Fialová

© Karolinum – nakladatelství Univerzity Karlovy

ÚVOD

ke druhému přepracovanému vydání

Školní tělesná výchova patří k **nejrozšířenějším formám organizované tělovýchovné a sportovní činnosti**. Bez nadsázky lze říci, že pro mnoho lidí je školní tělocvik prvním a dominantním setkáním se záměrnou pohybovou aktivitou. Bohužel pro mnohé z nich zůstává jediným, aktivně sportovním pohybem v průběhu života.

Výsledky školní tělesné výchovy jsou v dlouhodobém i krátkodobém horizontu ovlivňovány i dalšími spolupůsobícími činiteli. Od výchovy v rodině, působení zájmových skupin po nejširší makrospolečenské vlivy. Velký podíl na jejich efektivní integraci má však škola a učitelé tělesné výchovy. Především na nich záleží, jak dokáží na mladou populaci zapůsobit. Významné místo ve **vytváření profesionality budoucích učitelů**, má v curricula přípravy studijní předmět **didaktika tělesné výchovy**.

Učební text je určen především posluchačům studia učitelství tělesné výchovy a sportu, případně i dalším zájemcům o tuto problematiku z řad učitelů i vědeckých a jiných pedagogických pracovníků. Skriptum přináší v první části **obecné informace o didaktice školní tělesné výchovy** a o existujících projektech vzdělávání a výchovy. V další části je obsažen přehled organizačních forem, vyučovacích metod a strategií učení, nutných podmínek pro školní tělesnou výchovu i pohled na učitele a jeho pedagogické schopnosti, stejně jako pohled na žáka a jeho objektivní i subjektivní role ve výchovně vzdělávacím procesu. Ve druhém vydání učebního textu jsou jednotlivé kapitoly doplněné a podle reakcí čtenářů, studentů i spolupracovníků přepracované.

Autoři se v textu většinou snažili vyhnout některým dosud nedořešeným a vyvíjejícím se otázkám, souvisejícím například

s hodnocením ve školní tělesné výchově nebo podrobnostmi rozlišujícími jednotlivé dnes platné projekty výchovy a vzdělávání. Současné liberalizovanější školství umožňuje velmi odlišné přístupy k těmto problémům i jejich praktické uplatňování. Proto jsou v textu spíše řešeny obecnější požadavky na vědomosti, schopnosti i dovednosti učitele tělesné výchovy tak, aby dokázal osobním příkladem i vytvářením povzbudivého sociálního prostředí získat zájem svých svěřenců o celoživotní pohybovou aktivitu, která se stane součástí jejich životního stylu. Věříme, že zpracovaný učební text bude vhodnou pomůckou pro studenty tělesné výchovy a pomůže jim zkvalitnit jejich přípravu na svou budoucí profesi.

Pro efektivnější zvládnutí a orientaci v učebním textu, je **na počátku každé kapitoly podán výčet učebních cílů a instrukcí k jejich osvojení**. Smyslem učebních instrukcí není vnutit čtenáři jednostranný pohled na vymezené učivo. Naopak. Učební cíle i instrukce k jejich zvládnutí mají být pomůckou i stimulem k tvůrčímu osvojení a zpracování studovaných informací a poznatků. Umístění podrobnějšího obsahu každé kapitoly vedle instrukčního a zároveň examinačního návodu, má usnadnit opakování učiva i jeho snazší integrační zvládnutí.

První typ učebních instrukcí: „**charakterizovat a identifikovat**“ je zaměřen na znalosti **terminologie, specifická fakta a poznatky, pravidla, teorie** aj. Ve vztahu k učivu, mají tato řídicí slovesa čtenářům, u příslušných kapitol textu, evokovat následující příklady učebních výsledků jako: pojmy, významy, definice, data, osoby, časové periody, děje, procesy, styly, metody, kategorie, teorie, vztahy, struktury aj.

V instrukcích „**porovnat a konfrontovat**“ jde v učení o analýzu a komparaci vztahů, organizačních principů, důkazů, následků, předpokladů; odlišných teorií, klasifikací, metod, schémat, operací, hypotéz aj. Studentovi umožňují, aby si učební cíle osvojoval ve výše uvedených srovnáních.

„**Uvést příklady, zobecnit**“ vyjadřuje v prvním případě deduktivní cestu v hledání příkladů a aplikací ze studovaných teorií, principů a pravidel, závěrů, klasifikací aj. V druhém případě jde o induktivní, implikační myšlení v obecných principech, syntetických sjednoceních, či o integraci po-

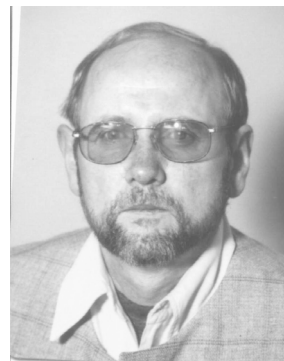
psaných faktů, postupů, způsobů řešení atd.

„**Klasifikovat a třídit**“ znamená uvádět detailnější kategorizace - postupy od celku k částem, detailům u studovaných jevů, teorií, výčtových pravidel, témat, průběhů činností aj.

Instrukce „**zhodnotit a specifikovat**“ se vztahují k procesům syntézy, hodnocení struktur, plánů, cílů, operací, užitých cvičení, účinků, pravděpodobností, chyb, dílčích teorií a přístupů.

Ludmila Fialová

Antonín Rychtecký